Aktievinstbeskattningen

Två praktikfall

Av civilekonomen Karl Einar Rasmusson

I. Bortskänkta teckningsrätter

A. förvärvade år 1960 150 aktier i AB x för 100 kr/st. År 1967 verkställer bolaget nyemission, 1 ny på 3 gamla, till kursen 160. Aktiernas kursvärde var före nyemissionen 200 kr. Teckningsrättens värde antages vara 10 kr. A tar sig nu för att skänka sina 150 teckningsrätter till B, som utnyttjar dem och tecknar 50 nya aktier (för 160 kr/st, tillsammans 8.000 kr). Åtskilliga frågor uppkommer hur dessa händelser påverkar A:s och B:s skattesituation vid en framitda försäljning av x-aktier. Jag skall här beröra två frågor.

1. Hur skall B:s innehavstid beräknas?

Först kan då fastslås att det rör sig om ett typiskt fall då de nytecknade aktierna, om de tecknats av A, skulle ha fått betraktas som förvärvade vid samma tidpunkt som moderaktierna. Det ligger då nära till hands att anse att B genom gåvan trätt i A:s ställe och att man således i B:s hand skall behandla aktierna på samma sätt som om A själv tecknat. Åtminstone torde så ha varit fallet innan reglerna ändrades förra året (se GRS, 6:e uppl. sid. 400). De nya reglerna kan knappast ha inneburit någon ändring. Vad som inte skulle ha utgjort nytt fång för givaren synes svårligen kunna betraktas som nytt fång för gåvotagaren med hänsyn till bestämmelsen i 35 §, 2 mom. Än tydligare framstår detta om det är fråga om fondemission och delbevisen bortskänkes, då det tydligtvis inte finns något som helst moment som skulle kunna anses grunda nytt fång för gåvotagaren. Man har tidigare aldrig gjort någon åtskillnad i detta avseende mellan förvärv vid nyemission och vid fondemission och det är svårt att se något skäl att göra det nu.

En annan tolkning skulle ge ett egendomligt resultat, vilket — när det gäller detta område — dock inte behöver betyda att den är felaktig. Man skulle ju då få anse att B förvärvat x-aktierna delvis genom köp (vad som belöper på vad han erlagt) och delvis genom gåva (vad som belöper på teckningsrätterna). Var och en av B:s aktier skulle då bestå av en nyanskaffad del (vid nyteckningen, anskaffningspris 160) och en del beträffande vilken man får gå tillbaka till A:s fång. (År 1960: Anskaffningsvärdet beräknas efter den sedvanliga formeln vid försäljning av teckningsrätt).

2. Hur beräknas B:s skattemässiga restvärde och hur påverkas samma värde hos A?

Om man fullföljer tanken att B träder i A:s ställe skulle man låta bådas förvärv sammansmälta och räkna ut ett gemensamt anskaffningsvärde som om A själv gjort nyteckningen. Vad blir då resultatet i detta fall? A har erlagt 15.000 kr för

Open access från www.skattenytt.se, 2026-05-21 21:48:11

de ursprungliga 150 aktierna och B har erlagt 8.000 kr för de nytecknade 50. Summa 23.000 kr för 200 aktier. Det torde vara klart att anskaffningsvärdet per aktie — om A gjort nyteckningen — kunde ha beräknats till $\frac{23000}{200} = 115$ kr/st. (se t. ex. aktievinstutredningens betänkande sid. 262). Man kan då genast konstatera att en tillämpning av denna metod i detta fall skulle vara föga tilltalande för B. Han skulle ju få ett anskaffningsvärde som vida understiger vad han erlagt för aktierna, 115 kr resp. 160 kr.

Denna metod, kallad fondaktiemetoden (Mutén, Skattenytt 1966, sid. 189), synes knappast vara godtagbar i detta fall. Den andra tänkbara metoden, preferensaktiemetoden, (anskaffningsvärdet är lika med emissionspriset + teckningsrättens andel i moderaktiernas anskaffningsvärde) ger följande resultat. B:s anskaffningspris skulle bli 160 kr plus de erhållna teckningsrätternas andel i A:s anskaffningspris för moderaktierna. Denna andel utgör $\frac{10 \times 100}{200} = 5$ kr/st. B:s anskaffningsvärde skulle då bli $\frac{8000 + (150 \times 5)}{50} = 175$ kr/st. A:s anskaffningsvärde skulle anses ha amorterats med vad som belöper på de bortskänkta teckningsrätterna.

Beträffande dessa metoders användbarhet finns delade meningar (se nyssnämnda artikel av Mutén). Det finns inte bestämt stöd i praxis för någondera. (Aktievinstutredningen synes räkna med fondaktiemetoden som den enda i sitt exempel på sid. 262). Vilken metod som används här kan ju få betydande konsekvenser. A föredrar fondaktiemetoden och B preferensaktiemetoden. Så länge oklarhet råder kommer väl var och en att var för sig tillämpa den i varje särskilt fall förmånligaste metoden.

II. Preferensaktieägare får rätt att teckna stamaktier

Ett stort bolag verkställde nyemission 1:5. Emissionskurs 100. Teckningsrätterna handlades till omkring 10 kr/st. Det hade bestämts att i den mån outnyttjade teckningsrätter fanns kvar vid teckningstidens slut så skulle ägare av preferensaktier ha företräde och få teckna nya stamaktier på sina preferensaktier. Detta har nu skett och preferensaktieägare har undrat över skattesituationen.

Begagnandet av teckningsrätt i ett fall som detta kan inte utan vidare sägas vara en skattemässigt neutral transaktion som när teckning sker av aktier av samma slag. Först kan man fråga om själva erhållandet av teckningsrätter i detta fall kan medföra skattekonsekvenser för preferensaktieägaren. Svaret måste bli nej. Om preferensaktieägare direkt erhåller rätt att teckna stamaktier torde begagnandet av teckningsrätt inte kunna inkomstbeskattas som avkastning hos aktieägaren. Så tycks än mindre kunna ske här där teckningsrätterna övertagits från stamaktieägare. Så långt kommen undrar man när de tecknade stamaktierna skall anses förvärvade och hur anskaffningsvärdet skall beräknas.

Aktievinstutredningen uttalar (sid. 40) bestämt den meningen att nyförvärv föreligger då emissionen avser "aktier av annat slag eller andra rättigheter", och anför som exempel stamaktieägares teckning av preferensaktier och aktieägares

Open access från www.skattenytt.se, 2026-05-21 21:48:11

rätt att teckna förlagsbevis. Något säkert stöd i praxis för denna uppfattning synes inte finnas. Annan mening uttalas också av Bratt (Deklaration och beskattning, 12:e uppl., sid. 138) i fråga om av aktieägare tecknade förlagsbevis samt — dock kanske inte helt klart — av GRS, sid. 409. I detta läge bör en preferensaktieägare kunna hävda att i fråga om innehavstid vid försäljning av en tecknad stamaktie skall man gå tillbaka till förvärvet av preferensaktien.

Vad blir sedan anskaffningsvärdet? Om tolkningen att man i fråga om förvärvstid får gå tillbaka till förvärvet av preferensaktierna är riktig torde också det sedvanliga sättet för beräkning av anskaffningsvärde bli tillämpligt, d. v. s. i detta fall "preferensaktiemetoden".

Dessa fall är exempel på hur tidigare latenta problem nu aktualiseras och måste lösas. Vägledande rättsfall förekommer av naturliga skäl mycket sparsamt och det är alltid vanskligt att bedöma hur långt man kan tänja ut den praxis som etablerats.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-05-21 21:48:11